

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Брагіної Катерини Ігорівни на тему «Губристична мотивація як
умова прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку», представлену на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
053 – психологія

Актуальність теми дисертаційного дослідження Брагіної Катерини Ігорівни «Губристична мотивація як умова прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку» обумовлена проблемою визначення психологічної специфіки губристичної мотивації особистості у зв'язку із емоційним інтелектом в літньому віці.

Робота, поза сумнівом, актуальна як з теоретичної, так і з практичної точки зору. *Теоретичне* значення цієї дисертації міститься в тих відповідях, які К.І. Брагіна дає на три питання про особливості губристичної мотивації яу умови прояву емоційного інтелекту у літньому віці. По-перше, яка роль губристичної мотивації у самореалізації людини літнього віку? По-друге, у чому специфіка та ресурсний потенціал емоційного інтелекту осіб літнього віку? По-третє, як губристична мотивація позначається на емоційному інтелекту осіб літнього віку?

У *практичному* плані це дослідження дає можливість по-новому шукати відповіді на такі питання, що хвилюють психологів-практиків. Це, наприклад, питання про те, яке місце посідають губристичні мотиви досягнення досконалості та переваги у виділених авторкою у дифузно-декларативній, морально-відповідальній та емпатійно-творчій формах прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку? На це та інші питання Катерина Ігорівна дає досить послідовні, логічно обґрунтовані і підкріплені емпіричними даними відповіді.

Структура роботи традиційна. Вступ містить усі необхідні пункти. У ньому чітко сформульовані мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження, охарактеризовані методологічні основи і методичний інструментарій роботи.

Не викликає заперечень трактування новизни. Усі пункти новизни, позначені у вступі, підтверджено як в ході теоретичного аналізу, так і за допомогою власних експериментів автора.

Вивчення теоретичної частини роботи переконує в начитаності дисертантки, її знайомстві з широким колом важливих літературних джерел з загальної психології. З упевненістю можна констатувати, що на сьогодні теоретична частина дисертації К.І. Брагіної містить один з найбільш повних оглядів західної та вітчизняної літератури з проблеми губристичної мотивації особистості.

У належній мірі обґрунтованими є і власні емпіричні знахідки автора, оскільки методи і методики дослідження відповідають його предмету і цілям. Дослідницька вибірка репрезентативна. Математико-статистична обробка цілком коректна і відповідає природі отриманих даних.

Дисертантка продемонструвала добре розвинену здатність до узагальнення складного теоретичного та емпіричного матеріалу у запропонованій емпіричній моделі взаємозв'язку губристичної мотивації та прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку. Отже, наукові положення теоретико-методологічної частини роботи та результати власних емпіричних доробок авторки повною мірою обґрунтовані адекватною методологічною і теоретичною орієнтацією дисертантки, опорою на новітні теоретичні положення в області, що вивчається.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з науково-дослідною роботою кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки «Вікові та педагогічні виміри психогенези особистості: норма і девіація (ревіталізаційний ракурс)» та є складовою комплексної науково-дослідної теми «Психогенеза ревіталізації депривованої особистості».

В експериментальній частині роботи вперше автором даного дослідження виявлено дескриптори рівня губристичної мотивації осіб літнього віку. Авторкою виявлено систему психологічних предикторів емоційного інтелекту

особистості в залежності від рівня губристичної мотивації. К.І. Брагіною було показано зв'язок між губристичними прагненнями до переваги та досконалості та особливостями емоційного інтелекту особистості літнього віку.

У теоретичному плані дисертація має високу значущість, оскільки в ній вперше експліковано владно-егоїстичний та вдосконалювально-конструктивний альянси зв'язку між емоційним інтелектом та губристичною мотивацією особистості.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що авторкою обґрунтовано адекватність апробованого комплексу діагностичних засобів щодо вивчення взаємозв'язку губристичної мотивації та проявів емоційного інтелекту осіб літнього віку; діагностичні результати можуть використовуватися психологами як параметри можливої психокорекційної роботи з цією віковою категорією.

Повнота і рівень опублікованих результатів дисертації забезпечена достатньою кількістю наукових праць, монографій, у статтях у фахових та наукометричних виданнях, зокрема у базі Scopus.

Все вище сказане дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Брагіної К.І. є завершеним самостійним дослідженням, за своїм змістом відповідає спеціальності 053 – психологія.

Проте доцільним виявляється позначення деяких зауважень та побажань.

1. В описі вибірки досліджуваних авторка зазначає віковий проміжок респондентів від 60 років, не уточнюючи на яких концептуальних засадах вікової періодизації розвитку людини ґрунтується такий вибір.

2. Вікова специфіка дослідження була б більш виразною, якби автором було здійснено порівняльний аналіз особливостей прояву губристичної мотивації та емоційного інтелекту осіб літнього віку з особами інших вікових груп.

3. Дослідження виграло завдяки порівняльному аналізу губристичної мотивації як умови прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку в залежності від статі особистості.

4. Роль губристичної мотивації у прояві емоційного інтелекту була б показана більш деталізовано якби авторкою було враховано такі незалежні змінні, як рівень екзистенційної наповненості життя, психологічного благополуччя, особистісної реалізованості, смисложиттєвих орієнтацій та / чи інших якостей та здатностей, релевантних повноцінному функціонуванню та мірі задоволеності життям осіб літнього віку.

Відмічені недоліки не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи К.І. Брагіної. Висновки дисертації відповідають меті і завданням дослідження. Таким чином, на захист представлена самостійна, завершена, цілісна науково-дослідна робота з актуальної проблеми психологічних предикторів рівня розвитку губристичної мотивації як умови прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку. Дисертантка продемонструвала високий рівень професійних умінь аналізувати і систематизувати теоретичний і емпіричний матеріал.

Дисертаційна робота Брагіної Катерини Ігорівни «Губристична мотивація як умова прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку», є самостійною, завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, обсягом проведених досліджень відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її авторка заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – психологія.

Офіційний опонент –
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології,
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Карина ФОМЕНКО